

Arkeologisk schaktningsövervakning

Bergvärme i Östhammar

Schaktningsarbeten för bergvärme i kv Hattmakaren

Raä 141
Kv Hattmakaren
Östhammar 31:28
Östhammar
Uppland

BENT SYSE

UPPLANDSMUSEET

Rapport 2005:18, Arkeologiska avdelningen

Foton: Andreas Hennius

© Upplandsmuseet, 2005

Upplandsmuseet, S:t Eriks gränd 6, 753 10 Uppsala
Telefon 018-16 91 00. Telefax 018-69 25 09
www.upplandsmuseet.se

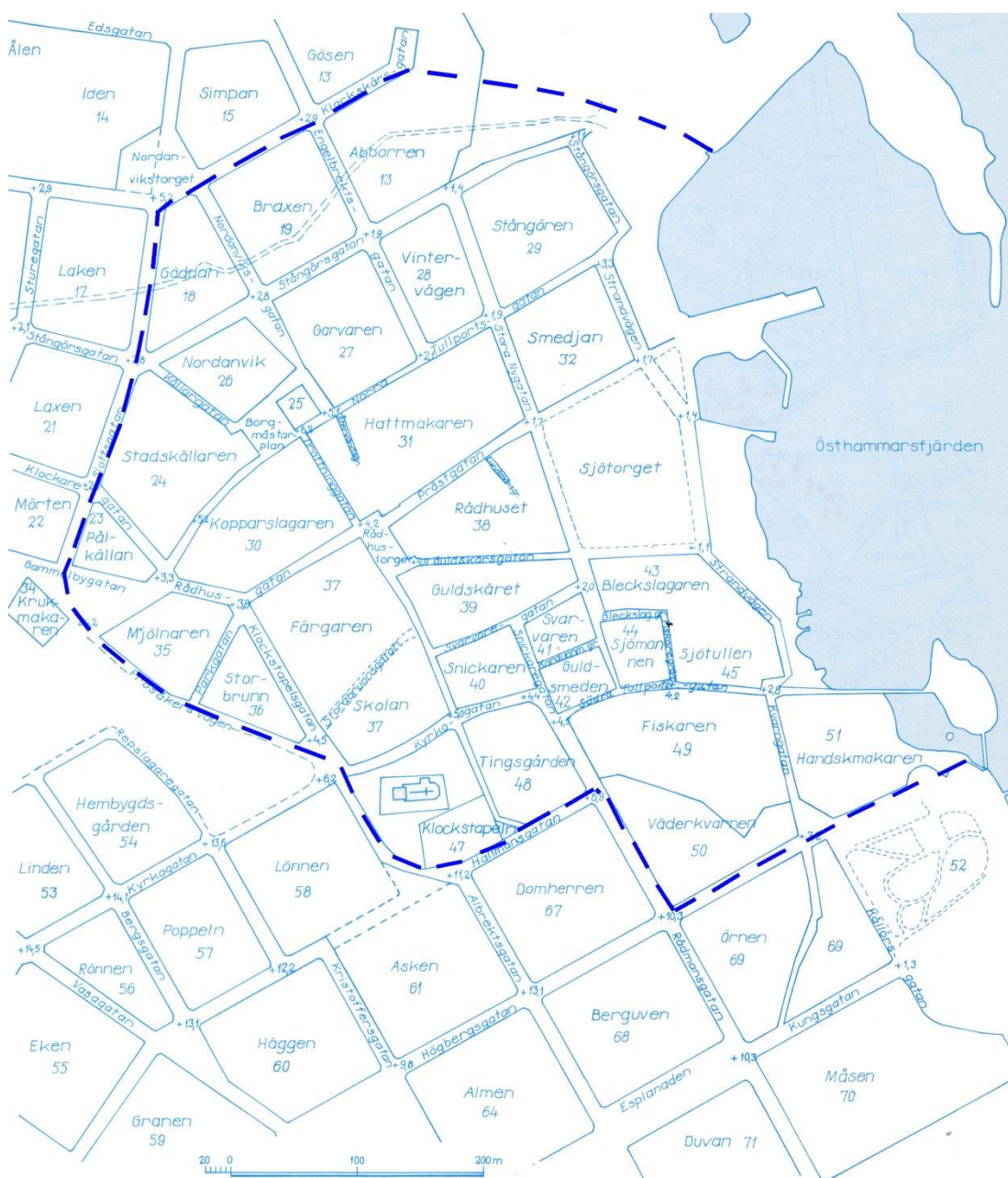
Innehåll

Inledning	4
Historik	5
Planerade arbeten	5
Resultat	6
Sammanfattning	7
Administrativa uppgifter	7
Referenser	7

Inledning

Upplandsmuseets arkeologiska avdelning utförde under oktober 2005 en arkeologisk schaktningsövervakning inom fornlämning 141, Östhammars medeltida stadsområde, inom kvarteret Hattmakaren, fastigheten Östahammar 31:28 (fig 1).

Schaktningsövervakningen föranleddes av schaktningar i samband med installation av bergvärme. Uppdragsgivare var Boritas Miklagård AB. Schaktningsövervakningen genomfördes efter tillstånd i beslut från länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-6699-05).

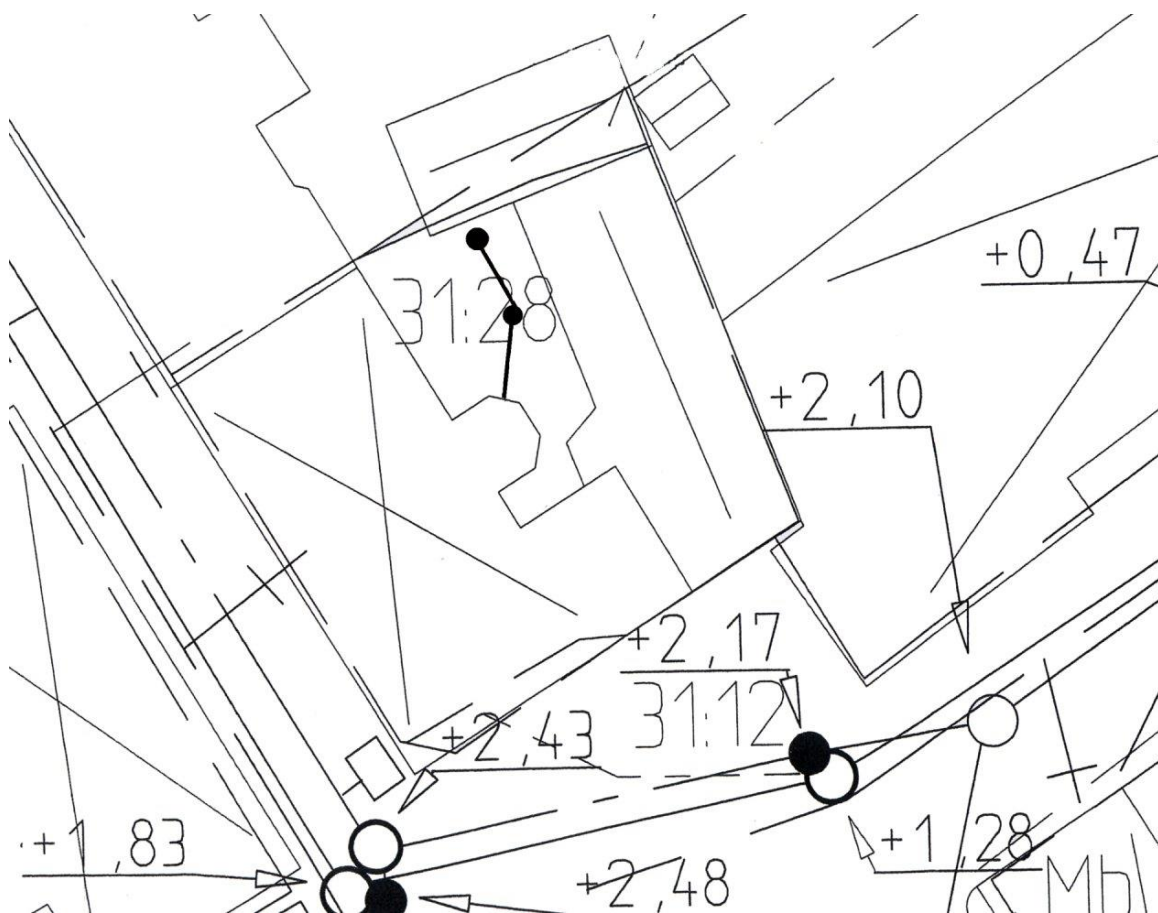
Figur 1. Östhammar med begränsningslinjen för Raä 141, Östhammars medeltida stadsområde, markerad. Pilen visar platsen för aktuell schaktningsövervakning. Karta ur Medeltidsstaden 63.

Historik

Kv Hattmakaren ligger i centrala Östhammar invid Rådhusstorget, mot vilken även fastigheten angränsar. Senare tids undersökningar, 1989, i norra delen av kv Hattmakaren har visat på lager som bestod av 0,1-0,3 m fyllning som överlagrade 0,1-0,2 m tjocka lager av odlingskaraktär (Roslund-Forenius 1995). Däremot har schaktningar i Drottninggatan (Forenius 1994) och norra delen av Rådhusstorget (Åstrand 1996) visat på fyllnadslager och anläggningar ner till 1,3 m under markytan. Från det angränsande södra kvarteret, Rådhuset, finns en hel del noteringar om kulturlager med dateringar från 1700-tal som äldst. Detta kulturlager varierar i tjocklek runt 0,3-0,6 meter, med ovanpå liggande fyllandsmassor, 0,4-0,6 meter tjocka.

Planerade arbeten

Uppdraget avser installation av bergvärme inom fastigheten Östhammar 31:28, i kv Hattmakaren. Arbetet begränsas till två borrhål som förbinds med ett rördike, som i sin tur leder in till fastigheten. Djupet på dessa schakt kommer vara runt 0,5 meter.

Figur 2. Detaljplan inom fastigheten Östhammar 31:28. Inne på gården kom schaktet för bergvärmens att förläggas.

Resultat

Schaktet placerades inne på gården enligt planeringen med en längd om ca sju meter. Däremot kom både bredd och djup bli något mera i förhållande till tidigare planering. Bredden var på sina ställen upp mot två meter och djupet varierade med upp till en meter som djupast.

I schaktväggarna fanns överst asfalt, med ett därunder liggande sandigt påfört lager. Under detta fanns stenar i olika fraktioner, från rundade småstenar, ca 0,1 m i diameter till större kantiga block om 0,7 m i diameter. De senare låg närmast schaktbotten. Stenarna kan vara påförda i sen tid inför byggnationen i området. En annan tolkning är att materialet är naturligt och just på denna plats ligger relativt högt. Detta skall ses i förhållande till de relativt kraftiga kulturlager som påträffats i Drottninggatan och norra delen av Rådhusorget. I så fall kan denna plats ha utgjort ett grund eller en holme i ett tidigare skede, kanske under slutet av järnåldern.

Något fyndmaterial eller annat som tyder på påförda massor fanns inte i schaktet.

Figur 3. Översikt av schaktet mellan de två borrhålen.

Figur 4. Detalj av schaktet vid ena borrhålet.
Som synes av gruset och stenarna finns inget annat material inblandat. Troligen rör det sig om naturligt grusmaterial.

Sammanfattning

Vid en schaktningsövervakning i samband med installation av bergvärme inom kvarteret Hattmakaren i Östhammar kunde inga fasta anläggningar eller kulturlager av medeltida eller efterreformatorisk tid iakttas. I schaktet framkom endast sten och grus i olika fraktioner som kan vara påförda men troligen utgör en naturlig grund. Kanske har det under förhistorien när området här omkring varit vattenfyllt funnits en holme eller gryna som stuckit upp ur havet.

Administrativa uppgifter

Plats: Kv Hattmakaren, Östhammar

Fornlämningsnummer: 141
Fornlämningstyp: Medeltida kulturlager
Undersökningstyp: Schaktningsövervakning
Orsak: Schaktarbeten i samband med installation av bergvärme
Fältarbetsperiod: 2005-10-20
Ansvarig i fält: Andreas Hennius
Upplandsmuseets diarienummer: 685/05
Upplandsmuseets projektnummer: 8169
Beställare: Boritas Miklagård AB
Länsstyrelsens beslutsdatum och diarienummer: 26 juli 2005, dnr 431-6699-05
Arkivmaterial: Förvaras vid Upplandsmuseet
Fynd: -

Referenser

- Forenius, S. 1994. Arkeologisk undersökning. Norra Tullgatan, Drottninggatan och Rådhusstorget. Östhammar, Uppland. Riksantikvarieämbetet, UV Uppsala, Rapport 1994:68.
- Roslund-Forenius, Y. 1995. Arkeologisk förundersökning. Kvarteret Hattmakaren, Östhammar, Uppland. Riksantikvarieämbetet, Uv Uppsala, Rapport 1995:12
- Söderberg, S. 1985. Medeltidsstaden 63. Östhammar, Öregrund. RAÄ och SHM Rapport. Stockholm.
- Åstrand, J. 1996. Staden på Gullskäret. En arkeologisk undersökning i Östhammars stadskärna. Riksantikvarieämbetet, UV Uppsala, Rapport 1996:28.